

דף לו.

עין משפט א

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב הי"א

וּבְקֶרֶן מְעֶרְבִית דְּרוּמִית הָיוּ שְׁנֵי נְקָבִים כְּמִין שְׁנֵי חֲטָמִין
דְּקִין ^ה. וְהָן הַנְּקָרָאִין שְׁתֵּיתִין שְׁהַדָּמִים יוֹרְדִין בְּהָן
וּמִתְעַרְבִין בְּאוֹתָהּ הַקֶּרֶן בְּאִמָּה וְיוֹצְאִין לַנְּחַל קְדָרוֹן:

עין משפט ב

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב הי"ב

וּלְמִטָּה בְּרִצְפָּה בְּאוֹתוֹ הַקֶּרֶן הָיָה מְקוֹם אִמָּה עַל אִמָּה
וְטַבְּלָא שֶׁל שֵׁשׁ וְטַבְּעַת קְבוּעָה בָּהּ שָׁבוּ יוֹרְדִין לְשִׁיתִין
וּמִנְקִין אוֹתוֹ:

עין משפט ג

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב הי"ג

וְכַבֵּשׁ הָיָה בְּנוֹי לְדְרוֹמוֹ שֶׁל מְזִבְחָ ^ט. אֲרָכּוֹ שְׁלֹשִׁים
וּשְׁתַּיִם אִמָּה עַל רַחֲב ט"ז אִמָּה וְהָיָה אוֹכַל בְּאַרְץ

ה. כסף משנה ובקרו מערבית דרומית וכו'. עד ומנקין אותו. משנה בפרק שלישי דמדות
(משנה ב') ולשון המשנה שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדים
בהם ומתערבין באמה ויוצאים לנחל קדרון. ופי' ה"ר שמעיה שהדמים הניתנים על יסוד
מערבי ועל יסוד דרומי באותה אמה שהיסוד אוכל בדרום. וכתב שם רבינו כבר נתבאר
ששירי הדם יש מהם ששופכים על יסוד מערבית ויש מהם ששופכים על יסוד דרומית
לפיכך נתן הב' נקבים בקרו מערבי דרומי עכ"ל. ובכך יהי' פשוט לפניך מה ששנינו
מתערבין:

ט. כסף משנה וכבש היה בנוי לדרומו של מזבח וכו'. גם זה משנה שם (משנה ג') ובפרק
קדשי הקדשים (דף ס"ב:): מייתי מקראי דכבש בדרום ותניא במכילתא לא תעלה
במעלות על מזבחי עשה כבש למזבח שלא יעשה מדרגות שגורמים לגילוי ערוה מחמת
הרחבת הפסיעות אין לי אלא עליה ירידה מניין ת"ל אשר לא תגלה ערותך עליו: ומה
שכתב והיה אוכל בארץ שלשים אמה מצד המזבח ופורה ממנו אמה על היסוד ואמה על הסוכב.
בפרק קדשי הקדשים רמו מתני' אהדדי דתני חדא כבש היה לדרומו של מזבח ארך ל"ב

שְׁלֵשִׁים אֲמָה מֵצַד הַמְּזִבָּח. וּפּוֹרַח מִמְּנָה אֲמָה עַל הַיְסוּד
וְאֲמָה עַל הַסּוֹבֵב. וְאוֹיֵר מֵעֵט הָיָה מִפְּסִיק בֵּין הַכֶּבֶשׂ
לַמְּזִבָּח כְּדִי לִתֵּן הָאֵיבָרִים לַמְּזִבָּח בְּזִרְיָקָה. וְגִבָּה הַכֶּבֶשׂ
תִּשַׁע אַמּוֹת פְּחוֹת שְׁתּוֹת עַד כְּנֶגֶד הַמַּעְרָכָה:

והמזבח ל"ב ארך הרי ארך המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי בפרק ה' דמדות (משנה א') הכבש והמזבח ס"ב והא ס"ד הוי תופסין בקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע מני להו ומשני נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ופירש"י שראש הכבש פורח ועולה על [שתי אמות של] כניסת היסוד והסובב [מגיע לראש המזבח] ונמצאו שתי אמות העליונות שלו נבלעות בל"ב אמות [של מזבח] ובפרק איזהו מקומן (דף נ"ד) מקשה לרב דאמר דהא דתניא מזרחית דרומית לא היה לו יסוד בבנין מדקתני פורח אמה על יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד לדרום דהא כבש לדרום הוא ומשני אימא כנגד אמה יסוד ופירש"י כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שתי אמות נבלעות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי שכנגד בליטה שהיסוד התחיל לאכול בה בדרום אמה אחת: ומה שכתב ואויר מעט היה מפסיק בין הכבש למזבח כדי ליתן האיברים למזבח בזריקה. בפרק קדשי הקדשים (דף ס"ב): שאל ר"ש בר יוסי בן לקוניא את ר' יוסי אומר היה רשב"י אויר יש בין כבש למזבח א"ל ואתה אי אתה אומר כן והלא כבר נאמר ועשית עולתיך הבשר והדם מה דם בזריקה אף בשר בזריקה א"ל שאני אומר עומד בצד מערכה וזורק כשהוא זורק למערכה דליקה הוא זורק או למערכה שאינה דליקה זורק הוי אומר למערכה דליקה הוא זורק התם משום דלא אפשר רב פפא אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר מפסיקו ופירש"י אויר יש בין כבש למזבח שלא היה ראש הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מפסיק בינתים וכו'. מה דם עולה שעומד בארץ וזורק מן הכלי כדכתיב וזרקו אף בשר בזריקה אלמא אויר יש ומחמת האויר הוא זריקה שעומד בכבש וזורק אל עבר האויר למערכה וכו' שאני אומר בצד המערכה בראש המזבח [וזורק] ולהכי אתא קרא. א"ל כשהוא זורק למערכה דליקה הוא זורק וכו' כלומר משום הא למה לי קרא פשיטא דע"כ הוא זורקו שהרי אין יכול לסדר סביב על ראשי העצים שאין המערכה דולקת שם אלא הימנו והלאה מקום שהמערכה דולקת והתם משום דלא אפשר הוא דע"כ כי אתא קרא לאשמועינן אתא דיש אויר בין כבש למזבח. רב פפא אמר לא מצית אמרת דהיקש לאשמועינן אתא דעומד בצד המערכה וזורק דהפסקת אויר רצפה בעינן כי דם מה דם אויר קרקע הרצפה מפסיק בינו למזבח אף בשר וכו': ומה שכתב וגובה הכבש תשע אמות פחות שתות עד כנגד המערכה. זה פשוט ממה שנתבאר שגובה המזבח עד ראש המערכה למעלה ט' אמות וכולם באמה בת ו' טפחים חוץ מאמה יסוד שהיא באמה בת ה':

עין משפט ד

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"א הי"ד

כָּל אֶבֶן שֶׁנִּפְגְּמָה כְּדֵי שֶׁתַּחְגֹּר בָּהּ הַצְּפָרָן כִּסְכִּין שֶׁל
שְׁחִיטָה הֵרִי זוּ פְּסוּלָה לְכַבֵּשׁ וְלִמְזַבַּח שְׁנֵאמַר (דברים

י. כסף משנה כל אבן שנפגמה וכו'. בפ"ק דחולין (דף י"ח) וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן מיתיבי כמה פגימת המזבח רבי שמעון בן יוחאי אומר טפח ראב"י אומר כזית ל"ק הא בסידא הא באבנא ופירש"י באבנא כל דהו כדכתיב אבנים שלימות. וכתבו התוס' וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן ואם תאמר והיאך בנו המזבח דאנה ימצאו אבנים בלא פגימה ואם יחליקו בברזל איכא איסורא דלא תניף עליהן ברזל וליכא למימר נמי ע"י שמיר דע"כ ע"י שמיר נמי לא יהיו חלוקות שלא תחגור בהן הצפורן מדאמרינן בפ"ד דע"ז גבי אבני המזבח ששקצום מלכי יון וגזוזם בית חשמונאי היכי נעביד נתברינהו אבנים שלימות אמר רחמנא ננסרינהו פי' לעשות בלא פגימה לא תניף עליהם אמר רחמנא והשתא לעבדינהו ע"י שמיר אלא ודאי שמיר אין עושה אותן חלקות שלא תחגור בהם הצפורן וי"ל דבפרק איזהו מקומן משמע שבנו אותו באבנים קטנות חלקות שלא היה בהם שום פגימה כגון חלוקי אבנים של נחל. ומה שכתב רבינו הרי זו פסולה לכבש ולמזבח. בפ"ג דמדות (משנה ד') משמע שדין אבני הכבש שוים לדין אבני המזבח: ומה שכתב ומהיכן היו מביאים אבני מזבח מן בתולת הקרקע חופרין עד שמגיעין למקום הנכר שאינו מקום עבודה ובנין. שם אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקעת בית כרם וחופרין למטה מבתולה ומביאים משם אבנים שלימות שלא הונף עליהם ברזל. ומ"ש או מן הים הגדול. בפרק אי זהו מקומן (דף נ"ד) אמרינן גבי בנין המזבח מביא חלוקי אבנים מפולמות: וכן אבני ההיכל והעזרות שלימות היו. נראה שלא כתב כן אלא לענין שלא יהיה בהם פגם כדכתיב אבן שלמה מסע נבנה אבל היו מסתתין ומשוין אותן בכלי ברזל מבחוץ ומכניסין אותן כמו שכתב לעיל מפצלין ומסתתין אותן מבחוץ משא"כ באבני מזבח שאסור להניף עליהן ברזל הכי אמרינן בפ"ק דתמיד (דף כ"ו): אהא דתנן שבית המוקד היה מוקף רובדין של אבן מקשה רובדין מאי ניהו גזרתא דאצטבתא וכו' ומי מפלגי אבנים והכתיב והבית בהבנותו אבן שלימה וגו' ושני אביי דמתקני ומייתו מעיקרא ופירש המפרש קודם שיביאו האבנים בעזרה היו מתקנות על ידי ברזל וכו' וחוף לעזרה מותר לחתכן ולהשוותן בברזל אבל משבאו לעזרה אסור להניף עליהן ברזל והכי מוכח במכילתא דאמרינן התם לא תבנה אתהן גזית בו אי אתה בונה גזית אבל אתה בונה גזית בהיכל ובבית קדשי הקדשים הא מה אני מקיים ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וכו' בבית אינו נשמע אבל בחוף נשמע כי חרבך הנפת עליה ותחללה רשב"א אומר המזבח נברא להאריך ימיו של אדם וכו' עכ"ל. משמע דלא נאסר הנפת ברזל אלא על המזבח בלבד משום דנברא להאריך ימיו של אדם אבל אבנים של בנין בית המקדש אין הנפת ברזל עליהן פוסלן ובלבד שלא יתקן בפנים וכן מוכח מתוך דברי רבינו דעד השתא לא איירי אלא לענין שלא יהא בהם פגם ועדיין

כז-ו) 'אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבֵּחַ הַ'. וּמֵהֵיכָן הָיוּ
מְבִיאִין אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ מִן בְּתוּלַת הַקְּרָקַע חוֹפְרִין עַד
שְׁמַגִּיעִין לְמָקוֹם הַנֶּפֶר שְׁאִינוֹ מְקוֹם עֲבוּדָה וּבְנִין
וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ הָאֲבָנִים. אוֹ מִן הַיָּם הַגָּדוֹל. וּבּוֹנִין מֵהֵן.
וְכֵן אֲבָנֵי הַהֵיכָל וְהָעֲזָרוֹת שְׁלֵמוֹת הָיוּ:

עין משפט ה

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"א הט"ז

אֶבֶן שְׁנִפְגָּמָה^כ אוֹ שְׁנַגַּע בָּהּ בְּרוֹזַל אַחַר שְׁנִבְנִית בַּמִּזְבֵּחַ
אוֹ בַּכֶּפֶשׁ אוֹתָהּ הָאֶבֶן פְּסוּלָה וְהִשְׁאָר כְּשֵׁרוֹת. וּמִלְבָּנִין
אֶת הַמִּזְבֵּחַ פְּעַמִּים בְּשָׁנָה בַּפֶּסַח וּבַחֲגֵג. וְכִשְׁמִלְבָּנִין אוֹתָן
מִלְבָּנִין בַּמֶּפֶה. אֲבָל לֹא בַּכֶּפֶסִּים שֶׁל בְּרוֹזַל שְׁמָא יִגַּע בָּאֶבֶן
וַיִּפְסַל:

עין משפט ו

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה הי"ד

מְקוֹם הַשְּׁלֵחָנוֹת שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת וּבוֹ שְׁלֹחָנוֹת שֶׁל שֵׁשׁ
שְׁמֹנִיחִין עֲלֵיהֶן הַנִּתְחִים וּמְדִיחִין אֶת הַבָּשָׂר לְבִשְׁלוֹ.

לא הזכיר פיסול הנפת ברזל ולקמן בסמוך שהזכירו לא הזכירו אלא לענין אבני המזבח בלבד:

כ. כסף משנה אבן שנפגמה וכו'. בפ"ג דמדות נפגמה אחת מהן היא פסולה וכולן כשרות ומשמע לרבינו דה"ה לנגע בה ברזל: ומלבנין את המזבח פעמים בשנה וכו'. שם. כתב הראב"ד וכן מכל העזרות והלשכות שהן קדש עכ"ל. ויש להקשות שכבר כתבתי בסמוך שאבני ההיכל והעזרות אע"פ שצריך שלא יהיה בהם פגם מותר להניף עליהם ברזל שהרי לא אסר הכתוב הנפת הברזל אלא על אבני המזבח ואע"פ שאין מתקנים אותם בפנים בכלי ברזל כדכתיב ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו ה"מ לעשות מלאכה בהם בכלי ברזל בענין שישמע קול הברזל אבל ליגע בהם ברזל אפי' בפנים אין בכך כלום:

וְשִׁמוּנָה שְׁלֵחָנוֹת הָיוּ. וּבְצֵד מְקוֹם הַשְּׁלֵחָנוֹת מְקוֹם
הַטְּבָעוֹת כִּי אָמְרָה. וְשֵׁם שׁוֹחֲטִין אֶת הַקֹּדְשִׁים:

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ו

עין משפט ז

וְעוֹשִׂין בַּמִּקְדָּשׁ כְּלִים ל'. מְזַבֵּחַ לְעוֹלָה וְלִשְׂאֵר הַקְּרָבָנוֹת.
וְכַבֵּשׁ שְׁעוֹלִים בּוֹ לְמִזְבֵּחַ. וּמְקוֹמוֹ לְפָנֵי הָאוֹלָם מִשׁוֹף
לְדָרוֹם. וְכִיּוֹר וְכִנּוֹ לְקֹדֶשׁ מִמְּנוֹ הַכֹּהֲנִים יְדִיָּהֶם וְרַגְלֵיהֶם
לְעֵבֹדָה. וּמְקוֹמוֹ בֵּין הָאוֹלָם וְלְמִזְבֵּחַ מִשׁוֹף לְדָרוֹם
שֶׁהוּא שְׂמַאל הַנִּכְנָס לַמִּקְדָּשׁ. וּמִזְבֵּחַ לְקִטְרֹת וּמְנוֹרָה
וְשִׁלְחָן וְשִׁלְשָׁתָן בְּתוֹךְ הַקֹּדֶשׁ לְפָנֵי קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה ה"ב

עין משפט ז

אֲרֹךְ הָעֶזְרָה מִן הַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב קפ"ז וְזוֹהוּ חֲשֻׁבוֹנָן.
מִכְתָּל מַעֲרָבֵי שֶׁל עֶזְרָה עַד כְּתָל הַהֵיכָל אַחַת עֶשְׂרֵה
אַמָּה. וְאֲרֹךְ הַהֵיכָל כָּלוּ מֵאָה אַמָּה. בֵּין הָאוֹלָם וְלְמִזְבֵּחַ
שְׁתֵּים וְעֶשְׂרִים. הַמִּזְבֵּחַ שְׁתֵּים וְשִׁלְשִׁים. מְקוֹם דְּרִיסַת
רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים וְהוּא הַנִּקְרָא עֶזְרַת כֹּהֲנִים אַחַת עֶשְׂרֵה
אַמָּה. מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל וְהוּא הַנִּקְרָא עֶזְרַת
יִשְׂרָאֵל אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה:

ל. כסף משנה ועושים במקדש כלים וכו' עד משוך לדרום. בפרק ג' דמדות (משנה ו'):
ומזבח לקטרת ומנורה ושלחן. מפורש בתורה. ומה שכתב ושלשתם בתוך הקדש וכו' עד
ושלחן מימין. מבואר בפרשת תרומה ובפרשת פקודי: ומ"ש ומזבח הקטרת משוך מבין שניהם
לחוץ. בפרק ג' דיומא (דף ל"ג):

מ. כסף משנה אורך העזרה מן המזרח למערב קפ"ז וזהו חשבונו וכו' עד מקום דריסת רגלי
ישראל והוא הנקרא עזרת ישראל י"א אמה. בפ"ה דמדות (משנה א'):

עין משפט ט

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו ה"ד

וּמֵהַלֵךְ כָּל עֲזָרַת הַכֹּהֲנִים וְהַמְזַבְּחִי. וּבֵין הָאוֹלָם וְלַמְזַבֵּחַ
בְּשׂוּהָ. וְעוֹלָה מִשֶּׁם לְאוֹלָם בְּשֵׁתִים עֲשָׂרָה מַעְלוֹת. רוּם
כָּל מַעְלָה חֲצֵי אִמָּה וְשִׁלְחָה חֲצֵי אִמָּה וְהָאוֹלָם וְהַיֵּכָל
כָּלּוּ בְּשׂוּהָ:

עין משפט י. כ.

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ד ה"ה

פְּתָחוּ שֶׁל אוֹלָם הָיָה גְבוּהָ אַרְבָּעִים אִמָּה וְרוּחַב עֲשָׂרִים. **ו.**
וְלֹא הָיָה לוֹ שְׁעָרִים. וְחֲמִשׁ מִלְתָּרִיּוֹת שֶׁל מִילָא הָיוּ עַל
גְּבֵי פְתָחוֹ מְלֻמְעָלָה. הַתְּחִתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַפְּתָח אִמָּה
מְזָה וְאִמָּה מְזָה. וְכָל אַחַת מִחֲמִשָּׁתָן עוֹדֶפֶת עַל שְׁלֻמְטָה

ג. כסף משנה ומ"ש ועולה משם לאולם ב"ב מעלות וכו'. בפ"ג דמדות (מ"ו) ויש לגמגם על זה שהרי שנינו בפ"ב דמדות כל המעלות שהיו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה חוץ משל אולם הרי שמעלות האולם לא היו במדה זו וה"ר עובדיה כתב גבי מעלות האולם ה"ג רום מעלה [חצי אמה] ושלחה אמה וכו' וכך גריס ה"ר שמעיה ולגירסת רבינו קשה בין האולם ולמזבח כ"ב אמה וי"ב מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה רצ"ע:

ו. כסף משנה פתחו של אולם היה גבוה מ' אמה וכו' עד ונדבך של אבנים היה בין כל אחת ואחת. משנה בפ"ג דמדות. ופי' ה"ר עובדיה ז"ל מלתריות קורות מצויירות ומכויירות של מילא של אילן שגדלים בו עפצים שקרויים מילין. התחתונה הקורה התחתונה מושכבת על משקוף הפתח לרחבו של פתח שהוא רחב עשרים אמה והקורה עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה נמצא ארכה כ"ב וקורה שניה שלמעלה הימנה עודפת על הראשונה אמה מזה ואמה מזה נמצא ארכה כ"ד והשלישית כ"ו והרביעית כ"ח והחמישית ל'. ונדבך שורה כמו נדבכין די אבן גלל. בין כל אחת ואחת חמש קורות אלו לא היו נוגעות זו בזו אלא שורה של בנין אבנים היתה בין זו לזו עכ"ל: כתבו התוספות בפ' כל הצלמים (דף מ"ג) אהא דתניא לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם שהאולם היה פרוץ במילואו לרוח מזרחית:

מִמְּנֵהָ אִמָּה מְזִיָּה וְאִמָּה מְזִיָּה. נִמְצְאָת הָעֲלִיּוֹנָה שְׁלֹשִׁים
אִמָּה. וְנִדְבָקָה שֶׁל אֲבָנִים הָיָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת:

דף לו:

עין משפט א

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ד ה"ז

הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל הָיָה רָחֲבוֹ עֶשְׂרֵי אַמּוֹת וְגָבְהוֹ עֶשְׂרִים
אִמָּה^ע. וְאַרְבַּע דְּלֹתוֹת הָיוּ לוֹ שְׁתַּיִם בְּפָנִים וְשְׁתַּיִם בַּחוּץ.
הַחִיצוֹנוֹת נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַפֶּתַח לְכִסּוֹת עֲבִיו שֶׁל כֹּתֵל
וְהַפְּנִימִיּוֹת נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַבַּיִת לְכִסּוֹת אַחוּרֵי הַדְּלֹתוֹת:

עין משפט ב

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"א

וּמִצָּוָה מִן הַמְּבֻחָר לְחַזֵּק אֶת הַבְּנִין וְלְהַגְבִּיּוֹ כְּפִי כַּח
הַצְּבוּר שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ט-ט) 'וּלְרוּמָם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ'.
וּמִפְּאָרְיֵן אוֹתוֹ וּמִיַּפֵּיִן כְּפִי כַּחֲזָן אִם יְכוּלִין לָטוּחַ אוֹתוֹ
בְּזָהָב וְלְהַגְדִּיל בְּמַעֲשָׂיו הֲרִי זֶה מִצָּוָה:

ע. כסף משנה השער הגדול היה רחבו י' אמות וגובהו וכו' עד לכסות אחורי הדלתות. שם
ומסיים בה שכל הבית טוח בזהב חוץ מאחורי הדלתות ופירש ה"ר עובדיה ז"ל שתיים
בפנים בעובי הכותל שכלפי פנים ושתיים בחוץ בעביו שכלפי החוץ שעוביו של כותל
ההיכל היה ו' אמות ולסוף אמה חיצונה של עובי הכותל היו הדלתות החיצונות אחת לימין
הפתח ואחת לשמאלו כל דלת מהם רחבה ה' אמות וכשהיו נעולות היו נוגעות זו בזו
וסותמות רוחב חלל הפתח שרחבו י' אמות וכשהיו נפתחות לצד פנים מכסות חמש אמות
של עובי הכותל ושתיים דלתות אחרות כמדת אלו היו קבועות בסוף עובי הכותל לצד פנים
וכשהן נפתחות מכסות חמש אמות מפה וה' אמות מפה מרוחב כותל ההיכל בפנים ושם
לא היה הכותל טוח בזהב כמו שאר הבית לפי שלא היה נראה ע"כ:

פ. כסף משנה ומצוה מן המובחר לחזק את הבנין וכו'. פשוט הוא. ומ"ש אם יכולים לטוח
אותו בזהב וכו'. שכן שלמה טח אותו בזהב:

עין משפט ג

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ד ה"ו

הַפֶּשֶׁשׁ וְהוּא שֵׁעַר הַקָּטָן ^ז. וְשְׁנֵי פִשְׁפָּשִׁין הָיוּ לְהִיכֹל
 מִצִּדֵי הַשֵּׁעַר הַגָּדוֹל שְׁבָאֲמַצֵּעַ. אֶחָד בַּצָּפוֹן וְאֶחָד בַּדָּרוֹם.
 שְׁבָדָרוֹם לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם וְעָלְיוֹ הוּא מְפָרֵשׁ עַל
 יָדֵי יַחֲזִקָאֵל (יחזקאל מד-ב) 'הַשֵּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא
 יִפְתָּח'. וְשְׁבָצָפוֹן בּוֹ נִכְנָסִין. וּמֵהֵלֶךְ בֵּין שְׁנֵי הַכְּתָלִים עַד
 שְׁמִגִּיעַ לְמָקוֹם פְּתוּחַ לְקִדְשׁ מְשֻׁמְאָלוֹ וְנִכְנַס לְתוֹךְ
 הַהִיכָל וּמֵהֵלֶךְ עַד שֵׁעַר הַגָּדוֹל וּפּוֹתָחוֹ:

---

^ז. כסף משנה הפשפש הוא שער קטן וכו' עד ומהלך עד שער הגדול ופותרו. בפ"ד דמדות
 (משנה ב'):